

Brobygning - en fælles opgave mellem dagtilbud og skole i Næstved Kommune

Forord

I Næstved Kommune ønsker vi, at give alle børn de bedste forudsætninger for en tryk og udbytterig overgang fra daginstitution til SFO og Skole. Overgangen ser vi som fundamentet for en god skolestart, hvor glæde og begejstring er forudsætninger for det enkelte barns trivsel og læring.

Denne brobygningsskrivelse skal sammen med Næstved Kommunes øvrige politikker og retningslinjer på området, ses som grundlaget for det fremtidige planlægningsarbejde, i forbindelse med brobygningen fra daginstitution til SFO og Skole.

Der stilles stadig større og større krav til børns læring. En læring som starter i dagplejen, vuggestuen og børnehaven og hvor kravene fortsætter i skolen.

Vi ønsker med dette materiale bl.a. at sætte fokus på

- at skabe rammer for en ensartet praksis med pejlemærker for indsatsen
- inddragelse af forældrene i brobygningen
- at sikre en stærk dialog og kendskab til hinanden dagtilbud og skole i mellem
- hvordan der skabes en god afslutning på børnehavelivet
- hvordan der samarbejdes om en god start på skolelivet

Søren Dysted
Formand for Børne- og skoleudvalget

Arbejdsgruppen

- til udarbejdelse af Brobygningmaterialet bestod af:

Lene Lassen, Daglig leder, Børnehuset ved Diget

Ella Pedersen, Daglig leder, Tappernøje Børnehus

Anders Lennert Andersen, Daglig leder, Naturinstitutionen Haletudsen

Betina Ploug Jørgensen, Afdelingsleder Holmegaardskolen, afd. Holme Olstrup

Anders Kjærgaard Dahl, Daglig leder Lille Næstved Skole, afd. Fuglebjerg

Tina Renneberg, SFO-leder, Susåskolen

Daniel Lillerøi, SFO-leder, Fladsåskolen

Eydna Gudmundsson, Pædagogisk konsulent, Næstved Kommune

Fotos i brobygningmaterialet venligst med tilladelse fra:

Børnehuset ved Diget, Børnehaven Lillevang og Børnehaven Nattergalen

Indhold

Forord	2
Arbejdsgruppen	2
Indhold	3
Indledning	4
Formål, aftaler og indhold i brobygningen	4
Førskoleperioden	4
Aftaler om brobygning	5
Lovgrundlag	5
Værdier	6
Læringssyn	6
Kapitel 1. Børns overgang, forventninger og konkrete aftaler	7
Generelle forventninger til skoleparathed	7
Forældreinddragelse	8
Ledelsessamarbejde	8
Overleveringsmateriale fra børnehave til skole	9
Overlevering mellem dagtilbud og skole, samt brug af Kompetencehjulet	9
Arbejdet med børns sprog	10
Forventninger til indhold i førskoleperioden i SFO	10
Pædagogiske temaer	11
Pejlemærker	14
Konkret Årshjul – på ledelses og medarbejderniveau	16
Kapitel 2 er under udarbejdelse	18
Samtykkeerklæring	18
Videregivelse af oplysninger	18
Udsat skolestart	18
Inspirationsmaterialer	19
Bilag	19

Indledning

Et tværprofessionelt samarbejde om overgang indebærer, at pædagoger og lærere mødes i et ligeværdigt fælles rum. Et tværprofessionelt samarbejde handler bl.a. om, at mødes i et socialt og fagligt rum.

Et barns succesfulde skoleforløb afhænger således i høj grad af, hvorledes de voksne omkring barnet formår at skabe rammer, der udfolder et tværprofessionelt samarbejde og bygge på distribueret viden.

Formål, aftaler og indhold i brobygningen

I arbejdet med denne brobygningskrivelse har det hele tiden været essentielt for arbejdsgruppen, at holde formålet med arbejdet for øje:

- At sikre at børnene får den bedste overgang mellem børnehave og skole, som er to forskellige kulturer og typer af læringsfællesskaber.
- At sikre at børnene får forhåndskendskab til de nye rammer, samværsformer samt professionelle voksne
- At daginstitutionen arbejder bevidst med det enkelte barns udvikling, trivsel og læring på en måde, så det kan videreføres i skolen
- At der tilrettelægges aktiviteter i brobygningsperioden der giver barnet mod på, at give sig i kast med nye spændende opgaver, der understøtter barnets mulighed for læring
- At forældre og professionelle samarbejder om brobygningen

Førskoleperioden

Førskoleperioden fra 1. april handler for Næstved Kommune bl.a. om, at børn samt deres forældre bliver fortrolige med SFO'ens- og skolens dagligdag, de fysiske rammer og de voksne der er omkring barnet. Derfor er det vigtigt, at de aktiviteter der tilrettelægges både har blik for fællesskabet og for børnene individuelt, så barnet understøttes både socialt, følelsesmæssigt og på det faglige plan.

Aftaler om brobygning

Aftaler mellem dagtilbud og skole om brobygning

- Der skal laves aftaler på både område-/ skole-/daglig- og pædagogisklederniveau om brobygning
- De konkrete aktiviteter skal aftales på medarbejderniveau
- Materialet "Her er jeg" skal følge barnet i skolen og der skal arbejdes med det i førskoleperioden
- Børnene skal have forhåndskendskab til skolen og der skal arbejdes med børnenes forventninger til skolestart og afsked med børnehavelivet
- Der skal arbejdes med forventninger til hinanden, medarbejderne i hhv. skole og børnehave skal have kendskab til hinandens arbejde og der skal arbejdes med videndeling
- Samarbejdet mellem børnehave og skole er en fælles forpligtigelse
- Der skal i børnehave, førskole og skole arbejdes ud fra et fælles udgangspunkt med udgangspunkt i de "pædagogiske temaer" som findes i brobygningsnotatet
- Forældrene skal involveres og samarbejde med de professionelle om brobygningen
- Der skal foregå overlevering af alle børn til førskole med udgangspunkt i Kompetencehjulet og der skal være et ekstra fokus på overlevering af børn, som skønnes at have særligt brug for det.
- Der skal foregå en intern overlevering mellem førskole og undervisningsdelen

Lovgrundlag

Lovmæssigt reguleres dagtilbud af Dagtilbudsloven, mens skolen reguleres af Folkeskoleloven. De to love har forskellige formålsparagraffer, men har samtidig også væsentlige ligheder. Lighederne giver en solid basis for et tæt samarbejde mellem daginstitutioner og skoler om, at skabe sammenhæng mellem de pædagogiske miljøer.

Værdier

Det forventes, at alle medarbejdere er bekendt med og arbejder ud fra Næstved Kommunes Sammenhængende børne- og ungepolitik, og som en naturlig ting tager udgangspunkt heri ved beskrivelser af mål- og indsatsområder samt egne lokale værdier.

Værdigrundlaget er med til at sikre retning og vise vej. Værdierne siger noget om det syn, der er på mennesker i Næstved Kommune. Værdierne i dette brobygningsmateriale er dels fra Næstveds Sammenhængende Børne- og Unge Politik, dels fra Dagtilbudsloven og Folkeskoleloven.

Det fælles værdigrundlag i Næstved bygger på en demokratisk grundforståelse, med ansvarlighed, indflydelse og ligeværd. Forudsætningen for at børn kan udvikle sig er, at de er i trygge og omsorgsfulde omgivelser, som er præget af anerkendelse og hvor der er fokus på det enkelte barns ressourcer og respekt for fællesskabet.

Værdigrundlaget i Næstved er:

Livsglæde
 Ansvarlighed
 Sundhed
 Kompetencer

I Dagtilbudsloven og Folkeskoleloven er beskrevet at der skal arbejdes med børnenes mulighed for deltagelse, medansvar og forståelse for demokrati. Elementer der indgår i et forpligtende fællesskab.

Arbejdet med børn skal ifølge Børne- og ungepolitikken være kendetegnet ved:

- *Inklusion og ressourcetænkning* – her med særlig fokus på et inkluderende læringsmiljø.
- *Helhed og sammenhæng* – her i særlig grad i overgang mellem dagtilbud og SFO/skole.
- *Faglig kvalitet og engagement*
- *Tværfagligt samarbejde*
- *En sundhedsfremmende-, forebyggende- og tidlig indsats*

Værdigrundlaget, elementerne fra de 2 love og det fælles læringssyn danner baggrund for brobygningsarbejdet i Næstved. Læringssynet skal være guidende i forhold til de metoder, som anvendes både i dagtilbud og i skole. Det betyder at der kan vælges mellem forskellige metoder, så længe de understøtter både værdier og læringssyn.

Læringssyn

Der er for hele børneområdet udformet et fælles læringssyn. I det fælles læringssyn anvendes "læring" bredt. Læring omfatter barnets udvikling af såvel

- viden (det barnet ved),
- færdigheder (det barnet kan)
- holdninger (det barnet vil)
- selvværd (det barnet er)
- mestring (det barnet gør)

Læring er således både uddannelse og dannelse – både socialisering, kvalificering og udvikling.

Vi fremmer læring blandt andet ved, at

- hvert barn med de kompetencer det har, er en vigtig deltager i det sociale fællesskab og bliver inddraget i egne læreprocesser, så barnet lærer at lære
- de professionelle kommunikation har fokus på den ønskede adfærd i stedet for på, hvad børnene ikke må/ kan
- de professionelle har hyppige og reflekterende dialoger om kerneopgaven og resultaterne af arbejdet på alle niveauer i organisationen

Kilde: Det fælles læringssyn i Næstved kommune.

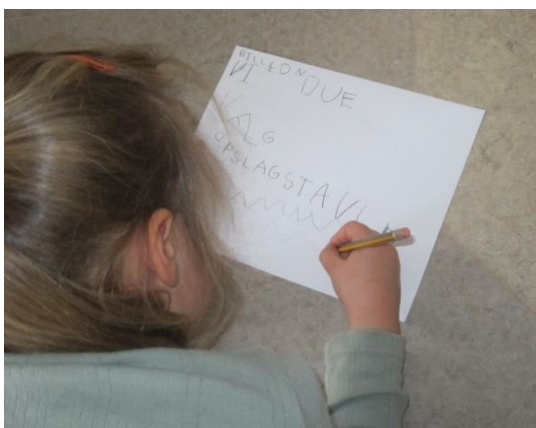
Kapitel 1. Børns overgang, forventninger og konkrete aftaler

Generelle forventninger til skoleparathed

Langt de fleste børn ser først og fremmest skolestarten som en positiv udfordring. Blandt fagfolk er der enighed om, at barnet ved skolestarten skal være socialt robust, have et godt sprog og have en god portion selvværd. Dette viser sig blandt andet ved, at barnet er nysgerrigt og har lyst til at lære nyt. Det viser sig også ved, at barnet kan give udtryk for egne følelser, behov og interesser. Barnet kan vente og lytte til andre. Når barnet bliver spurgt om noget, kan det svare og tale for sig. Barnet kan deltage i fællesskabet på lige fod med kammeraterne, og det kan modtage, forstå og handle på en besked til hele børnegruppen. Barnet kan selv klare praktiske ting som påklædning og toiletbesøg.

Dagtilbuddet skal sikre at læringsmiljøet underbygger muligheder for udvikling af børnenes kompetencer og sørge for at tage afsked med børnene.

Dagtilbuddet skal i samarbejde med skolen og forældrene forberede børnene på det nye der skal ske, således at børnene får forholdt sig til og hører relevante narrativer/historier, omkring det at starte i skole.

Skolen skal være parat til at modtage alle børn i det år de fylder 6 og skolens personale skal skabe et tilbud, der tilgodeser børnenes aktuelle interesser, potentialer og udviklingsmæssige behov.

Det er således de voksnes ansvar – både pædagoger, børnehaveklasseledere, lærere og forældre – i fællesskab at skabe rammer, der sikrer, at overgangen fra daginstitution til skole kan foregå i en tryk atmosfære. Processerne sker hermed i dialog og i et forpligtende samarbejde. På den måde giver samarbejdet om brobygningen mulighed for inklusion af flest mulige børn, både børn med specifikke udfordringer og børn med særlige muligheder.

Det er vigtigt for barnets tryghed i overgangen, at de voksne omkring barnet får kendskab til hinanden.

- Medarbejdere fra henholdsvis børnehaven, SFO og indskoling skal derfor mødes og drøfte den fælles opgave vedrørende overgangen.
- Medarbejdere i SFO og indskoling skal møde børnene sammen med medarbejdere fra børnehaven, for at skabe synlig forbindelse mellem de forskellige udviklingskontekster. Det første møde må meget gerne ske i børnehaven.
- Ligeledes skal børnene møde SFOen og skolen sammen med deres kendte voksne fra børnehaven.
- Der kan med fordel aftales fælles overgangsaktiviteter eller temaer, som kan bringes videre i SFO – dvs. en indholdsmæssig koordinering af den pædagogiske praksis.
- Viden vedrørende børn, herunder eventuelle handleplaner, skal overleveres til 0. årgangsteamet inden opstart i Bhklasse.

Forældreinddragelse

Forældrenes inddragelse i brobygningsarbejdet er af væsentlig betydning for at overgangen lykkes for barnet.

I en god overgang, er der behov for at de voksne omkring barnet støtter barnet i at skabe forbindelser mellem de forskellige udviklingsarenaer, det opholder sig i. Det er vigtigt, at der fokuseres på det fælles ansvar for barnets trivsel og læring, samt hvordan forældrenes viden om deres barn kan inddrages i det pædagogiske arbejde og hvordan forældrene i hjemmelæringsmiljøet kan understøtte barnets læring og udvikling. Forældrene er vigtige samarbejdspartnere, som skal inddrages i dialog om opgaveforståelsen vedrørende deres barns læring.

Der skal laves en plan for samarbejdet med forældrene i forhold til:

- Narrativer/historier om skolen.
- Inddragelse i arbejdet med barnets kompetenceplaner
- Forældresamtaler
- Forældremøder
- Information/kommunikation – evt. i form af en pjece.

Ledelsessamarbejde

Skolelederen og områdelederen aftaler ressourceforbruget for at personalet kan løse samarbejdsopgaverne og sætter rammerne for overleveringen, herunder:

- børn i udsatte positioner
- drøftelse af udsat skolestart
- årlig evaluering af samarbejdet

Skolelederen og områdelederen udpeger en SFO/Indskolingsleder eller daglig leder fra et dagtilbud, til at være ansvarlig for at indkalde til arbejds møder. Disse møder skal sikre, at brobygningen bliver forankret lokalt, og at de beslutninger der træffes bliver udmøntet i dialog med skoleleder og områdeleder.

Overleveringsmateriale fra børnehave til skole

Alle børnehaver i Næstved kommune skal sammen med de kommende skolebørn lave et "Her er jeg" materiale.

"Her er jeg" portrættet skal bidrage til at styrke alle børns positioner i fællesskaberne. Med "Her er jeg" portrættet i hånden får barnet mulighed for at bringe værdifuld viden og positive fortællinger om sig selv som lærende individ, og om sine relationer og kompetencer med sig til det nye miljø. I dialogen med andre børn og voksne skabes forbindelseslinjer mellem fortid og nutid. Barnet bliver i denne sammenhæng betydningsfuld som formidler

af positive fortællinger, der kan virke styrkende for selvopfattelsen.

"Her er jeg" portrættet er et lamineret A3-papir med barnets tegninger på den ene side og skrevet info om barnet på den anden.

Skolen forpligter sig på at anvende materialet i brobygningen og det fremadrettede arbejde med barnet. Den enkelte skole laver lokale aftaler omkring, hvordan materialet anvendes.

Se bilag 1 + bilag 2

Overlevering mellem dagtilbud og skole, samt brug af Kompetencehjulet

Inden skolestart skal der foregå en overlevering af børnene, i en dialog mellem personale i dagtilbud og skole, således at skolen bliver klædt bedst muligt på til at modtage børnene. Der er her et særligt fokus omkring børn som har særligt behov for det. Rammerne for overlevering aftales på lederniveau og ansvaret for det konkrete f.eks. indkaldelse til overleveringsmøder aftales lokalt. Kompetencehjulet er det

redskab, der anvendes som udgangspunkt for overleveringssamtalerne, mellem personalet i børnehaven og personalet i SFO/skole forud for børnenes start i SFO/skole.

Her kan du læse mere om kompetencehjulet:

[Link til Kompetencehjulet](#)

Arbejdet med børns sprog

Sproget handler om kommunikation, kropslighed og social interaktion samt om følelser og tænkning. Sproget knytter sig til personlige betydninger og er derfor med til at skabe mening for den enkelte. Sproget har betydning for de indbyrdes relationer og dermed for skabelse af venskaber og kammeratskaber.

Sproget har også betydning for identitets- og personlighedsdannelsen. Det vil sige, at sproget er med til at danne indre forestillinger og erkendelser af, hvem man er som person.

Et veludviklet sprog/sprogforståelse giver barnet et mere positivt syn på sig selv og en større tiltro til egne evner til at lære noget nyt, og har dermed stor indflydelse på barnets skoleparathed, motivation og nysgerrighed.

Forskning viser, at et veludviklet ordforråd giver barnet de bedste forudsætninger for kommende læring. Det er ligeledes dokumenteret, at børn med stort ordforråd har bedre forudsætninger for at opnå gode læringsresultater i skolen.

Det betyder at arbejdet med sprog, og sprogudvikling inden skolestart er essentielt for barnets kommende skolegang.

Tosprogede børn:

Ved tosprogede forstås børn, der har brug for to – eller flere sprog i hverdagen (funktionel definition, Anne Holmen) Der arbejdes målrettet med tosprogede børns sproglige udvikling - i inkluderende fællesskaber - i såvel dagtilbud som skole. I den forbindelse arbejdes der bl.a., i dagtilbud og SFOens førskoleordning, med sprogets forskellige sider og med de sproglige forventninger til skolestart. I undervisningsdelen arbejdes der med koblingen mellem sprog og fag i form af sproglig udvikling som tværgående emne i alle fag og alle klassetrin (jævnfør Fælles Faglige Mål).

Der fokuseres endvidere på, at forældrene får vejledning i at understøtte deres barns tosproglige udvikling og skolegang.

Nyankomne elever visiteres til kommunens modtageklasser.

Forventninger til indhold i førskoleperioden i SFO

Da førskoleperioden er en afgrænset periode, arbejdes der med særligt fokus på følgende kompetenceområder:

- Sproglig opmærksomhed – Målet i Næstved kommune er, at 85% af alle børn møder i skole med gode alderssvarende sproglige kompetencer. I afslutningen af daginstitutionen udarbejder daginstitutionen en sproglig vurdering via kompetencehjulet, som danner grundlaget for det konkrete arbejde i Førskoleperioden. Sprogarbejdet i Førskoleperioden imødekommer alle fire sproglige sider. Der arbejdes med de sproglige forventninger der er ved skolestart og anvendes sprogpædagogiske metoder, der er evidens for, bl.a. sprogpakken. Forældrene inddrages som samarbejdspartnere.

- Der skal arbejdes med opbygning af relationer til det pædagogiske personale i SFOen og til de andre børn fra samme årgang.
- Der er særligt fokus på læringsmiljøet og barnet som en aktiv del af det sociale fællesskab.

Ovenstående er med til at danne grundlag for klassesdannelse som en del af opgaven i Førskoleperioden.

Rammerne om det pædagogiske arbejde i Førskoleperioden er en del af den aftalte brobygning, som har sammenhæng med de lokalt aftalte brobygningsaktiviteter.

Pædagogiske temaer

Disse skal arbejdes med i børnehaven og de skal danne udgangspunkt for det pædagogiske arbejde i førskoleperiode og 0. klasse

På baggrund af skolen og dagtilbuddets forskellige formålsparagraffer har vi bygget bro mellem disse og listet en række pædagogiske temaer, som alle børn i Næstved Kommune *skal* have deltaget i gentagne gange, mens de går i dagtilbud og skole.

Temaerne er bindende, men hvordan de indgår i dagligdagen, er præget af de temaer børn og voksne er optaget af lokalt i børnehaver, førskole og skole. Der arbejdes med temaerne i sammenhæng med børnehavernes læreplansarbejde og førskolens mål- og indholdsbeskrivelse.

Vi vil på denne måde sikre, at alle børn har beskæftiget sig med relevante metoder og at der arbejdes videre med disse i skolen. Sanglege, billedbøger, regellege, fortællinger m.v. er veje til at skabe sammenhæng og genkendelighed for børnene. En hel del af materialer og metoder som findes i temaerne er hentet fra f.eks. "Sprogpakken", som i forvejen er kendt i børnehaverne. På denne måde er der genkendelighed og sammenhæng for både børn og voksne.

Pædagogiske temaer der skal arbejdes med	Forslag/ideer til materialer, lege og aktiviteter
<p>1. Deltage i højtlesning (dialogisk læsning) Der arbejdes hen mod, at barnet kan lytte til en oplæsning og deltage i samtale om den læste tekst. Barnet får kendskab til læseretningen og får forståelse for, hvad skrevne tekster kan anvendes til.</p>	<p>a. Da lille Madsens hus blæste væk b. Min mormors gebis c. Aben Osvald d. Cykelmyggen Egon e. Kom nu Alfons Åberg f. Vitello bygger en monsterfælde g. Haren og skildpadden h. Finn Herman i . Helga Håndvask – (materialer findes i NemBørn)</p> <p><i>Anvend både fagbøger ift. temaer og skønlitterære bøger. Brug gerne "Læseleg" og "Snakkepakker".</i></p>
<p>2. Deltage i aktiviteter med at digte historier. Hverdagshistorier og fantasifortællinger</p> <p>Der arbejdes hen mod, at barnet kan lytte til en fortælling, har deltaget i fælles fantasifortællinger og selv kan fortælle.</p>	<p>Duften i luften (tekstløs)</p>
<p>3. Deltage i aktiviteter med drama Der skal arbejdes hen mod, at barnet har deltaget i aktiviteter med dramatisering af en kendt sang eller tekst med en tydelig struktur.</p>	<p>a. Guldlok og de tre bjørne b. De tre bukke bruse c. Haren og skildpadden</p>

<p>4. Deltage i regellege Der skal arbejdes hen mod, at barnet kender og kan deltage i regellege, med de krav det stiller til turtagning og regler.</p>	<p>a. Kan du li' din nabo b. Her kommer vi c. Kongens efterfølger d. Lille hund, der er nogen, der har taget dit kødben.</p>
<p>5. Deltage i sanglege Der skal arbejdes hen mod, at barnet har deltaget i sanglege og kender strukturen i dem.</p>	<p>a. Bro, bro brille b. Buggi, vuggi c. Hoved, skulder, knæ og tå d. Tornerose var et vakkert barn</p>
<p>6. Deltage i aktiviteter med rim og remser Der skal arbejdes hen mod, at barnet har kendskab til remser. At barnet kan sige kendte remser og selv producere egne (vrøvle) rim Når barnet er trygt ved at arbejde med rim, introduceres ord der lyder anderledes.</p>	<p>a. Goddaw bette far b. Tælle til en, tælle til to c. Nede i fru Hansens kælder d. Dittelittelit min kat har skidt e. Halfdan Rasmussen ABC</p> <p><i>Eksempler findes på Printland.dk: I kategorierne til højre klikker man på: Sjove opgaver for børn med ord, der åbner et sort rullegardin og en af opgaverne hedder : "Hvilket ord lyder anderledes"</i></p>
<p>7. Deltage i aktiviteter med sang Der skal arbejdes hen mod, at barnet har deltaget i fællessang. At barnet har sunget kendte sange efter sangbog/ sangmappe, så barnet kan se den tilhørende tekst.</p>	<p>a. Vi trækker skuffen ud b. Mester Jacob c. Tre små kinesere d. Se min kjole/ skjorte/ t-shirt e. Langt ude i skoven lå et lille bjerg f. Nord og syd og øst og vest</p>
<p>8. Introduceres for bogstaver og lyde Der skal arbejdes hen mod, at barnet har et begyndende kendskab til bogstavernes navn, form (stort og lille) samt lyd. At barnet har fået mulighed for at 'smage' på bogstavernes lyde.</p>	<p>a. Alfabetet fra ABC-leg med tilhørende computerspil, malebog m.v. (findes tilgængeligt på nettet) b. Børnene udformer og sætter ordkort på tingene på stuen c. Der udvælges varme ord, som børnene er optaget af og disse udforskes d. Halfdans ABC</p>
<p>9. Deltage i aktiviteter med tegning samt opdagende skrivning af tal og bogstaver Der skal arbejdes hen mod, at barnet kender skriveretningen, kan skrive eget navn og ved hvad man kan anvende skriften til.</p>	<p>a. Den voksne peger med fingeren og følger læseretningen, når der læses højt b. Skrive eget navn på tegninger og hvor det falder naturligt c. Finde skriftsprog og piktogrammer ude og inde og på ture</p>
<p>10. Deltage i aktiviteter med bræt- og eventuelt computerspil Der skal arbejdes hen mod, at barnet har spillet spil og lært at vente på tur, følge regler og ikke mindst at kunne magte nederlaget, når det taber.</p>	<p>a. Memory (spil der styrker hukommelse og visuel genkendelse) b. Kortspil c. Billedlotteri d. Ludo</p>

<p>11. Deltage i aktiviteter hvor der anvendes it-baserede redskaber f.eks. tablet og PC. Der skal arbejdes hen imod, at barnet opnår begyndende kendskab til anvendelse af forskellige digitale redskaber og internet.</p>	<ul style="list-style-type: none"> a. Tage fotos til anvendelse i udstilling b. Udarbejde film sammen med andre c. Tegne og skrive historier d. Søg og find - opslag på nettet i forbindelse med temaarbejde
<p>12. Deltage i aktiviteter hvor der indgår naturfaglig udforskning Der skal arbejdes hen imod, at barnet får kendskab til anvendelse af naturvidenskabelige metoder.</p>	<ul style="list-style-type: none"> a. Systematisk undersøgelse af insekter og kategorisere dem b. Forsøg med forskellige elementer, f.eks. vand c. Naturnysgerrighed og systematisering d. Bæredygtighed e. Skrald og sortering f. Undersøge naturfænomener i det fri og i bøger g. Finde ting og have fokus på ting som er lavet af naturmaterialer f.eks. træ, eller kemisk frembragt f.eks. plastic
<p>13. Deltage i aktiviteter hvor matematiske begreber anvendes Der arbejdes hen imod, at barnet får begyndende kendskab til matematiske begreber og anvendelse af disse.</p>	<ul style="list-style-type: none"> a. Leg med og benævnelse af geometriske former b. På skift bygger et barn med store klodser og formen benævnes, et andet barn "bygger efter" c. Kunstværker med anvendelse af udelukkende geometriske former d. Gå på opdagelse i by og natur på jagt efter geometriske former e. Tal og mængder: Tælle antal bøger på reolen, antal børn, snegle, æbler, glas, tallerkener og kategoriser efter "børne-logiske" sammenfald. Hvad ligner hinanden, hvad er forskelligt? f. Opdele bøger efter "børne-logiske" temaer, tælle antal i hvert tema og i alt g. Måle hinanden med målebånd, systematisere, fotografere og følge op efter 6 måneder. h. Anvende begreberne: højest/lavest, længst/kortest, mindst/mest/størst, flest/færrest i dagligdagen i. Finde frem til det fælles i en mængde, f.eks. snegle med striber, de ensfarvede, små, store, gule, røde, levende...
<p>14. Deltage i fællesaktiviteter Der arbejdes hen imod, at barnet oplever sig som en del af gruppen, og oplever at bidrage til fællesskabet sammen med andre. De voksne har fokus på at barnet både bidrager og accepterer/værdsætter på andres bidrag.</p>	<ul style="list-style-type: none"> a. Fællessang b. Fælleslege på legepladsen c. Restaurant leg og madlavning, opdelt i mindre grupper med ansvar for en del af arrangementet menu/menukort/bordplan/bordpynt/anretning/borddækning/servietfoldning/bordpynt e. Lave teater og optræde for andre <p>Det hele kan foregå i grupper af forskellige størrelser</p>

Pejlemærker

Der er en forventning om at alle børn starter i skole i det år de fylder 6. Undtagelsesvis, hvis der er helt særlige grunde kan der ansøges om udsat skolestart. Nedenstående pejlemærker indgår i vurderingen af, om et barn er skoleparat. Barnet vurderes bredt indenfor kompetenceområderne og der tages højde

for progressionsmulighederne frem til skolestart. De mest grundlæggende kompetenceområder er personlig, social og sproglig kompetence som vægtes foran de øvrige, idet de ligger til grund for at barnets brede udvikling. Desuden tages højde for at krop og bevægelse, herunder motorik knytter sig tæt til den sproglige udvikling.

Pejlemærker Dagtilbud	Pejlemærker Skole
<p><i>Barnets alsidige personlige udvikling</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • have et grundlæggende selvværd • have selvtilid • være nysgerrig og have gå-på-mod • koncentrere sig om aktiviteter, det ikke selv har valgt • give udtryk for egne behov, men også kunne tilsidesætte dem • overvejende styre sine impulser f. eks i en konflikt • have lyst til at afprøve nye ting og kunne forundres • fordybe sig og følge en idé i tanke og handling • kunne skelne fantasi fra virkelighed • have tro på egne evner • kunne begejstres • turde begynde at handle på uretfærdighed 	<p><i>Engagement og fællesskab</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Deltagelse • Engagement • Samvær og samarbejde • Følelser • Selvopfattelse • Bidrage til fællesskabet • Drage omsorg for sig selv og andre.
<p><i>Barnets sociale kompetencer</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • vise respekt og empati over for andre • indgå i kammeratskaber og opleve det som vigtigt • gøre sig gældende i en gruppe • forstå og overholde fælles normer og regler • begå sig i forskellige sociale arenaer • overholde regler i spil og leg • bede om hjælp, når det har brug for det • vente på tur • modtage en guidning i forbindelse med konfliktløsning 	

Sproglig udvikling	Sprog
<ul style="list-style-type: none"> • lytte og være opmærksom • forstå en kollektiv besked • forstå 2-3 beskeder på en gang • bruge sproget varieret • forstå læste og fortalte historier • tale overvejende med korrekt udtale, grammatik og sætningsopbygning • bruge sproget i konfliktløsning og til at skabe kontakter og venskaber • vise interesse for ordbilleder og symboler • vise interesse for at lege skrive og kan skrive eget navn 	<ul style="list-style-type: none"> • Samtale • Fortælling • Sproglig bevidsthed • Skrivning • Læsning
Krop og bevægelse	Krop og bevægelse
<ul style="list-style-type: none"> • kaste og gribe en bold • hinke og stå på et ben • slappe af og vente roligt • finde balancen mellem at være i ro og være aktiv • klippe efter en streg • tegne et menneske • holde på en blyant • tage tøj af og på • binde snørebånd, knappe knapper, lyne lynlåse • slå koldbøtter • selv klare toiletbesøg og vaske hænder 	<ul style="list-style-type: none"> • Bevægelse og leg • Fysiske aktiviteter • Det sunde valg/kost • Rundt på min skole • Trafik og færdsel
Natur og naturfænomener	Matematisk opmærksomhed
<ul style="list-style-type: none"> • følge kendte kronologiske arbejdsgange • tælle • interessere sig for klokken • kategorisere og ordne • forstå sammenhæng mellem årsag og virkning • kunne tænke sig frem til løsninger 	<ul style="list-style-type: none"> • Tal • Antal • Figurer og mønstre
Kulturelle udtryksformer	Naturfaglige fænomener
<ul style="list-style-type: none"> • kende forskellige rytmer, musikalske rytmer, dagsrytmer, årstider • overskue hverdagens rytmer • kende forskellige typer sange og deltager når der synges • kende og bruger rim og remser 	<ul style="list-style-type: none"> • Årets gang • Dyr og planter • Bæredygtighed • Naturnysgerrig
	Kreative og musiske udtryksformer
	<ul style="list-style-type: none"> • Oplevelser • Fremstilling • Kommunikation • Den åbne skole

Konkret Årshjul - på ledelses og medarbejderniveau

I Årshjulet finder du de aftaler der skal arbejdes med og ud fra, for at skabe sammenhæng for børnene via brobygningsarbejde mellem børnehave og skole i Næstved kommune.

Der er indgået aftaler om at der skal arbejdes med *alle* indholdspunkterne på de forskellige niveauer. Perioderne hvori indholdsdelene skal foregå kan dog ændres og aftales lokalt.

Årshjul	Ledelsesniveau	Medarbejderniveau
Sept./okt.	<p>Områdeleder/skoleledersniveau På baggrund af evaluering af sidste års brobygnings arbejde</p> <ul style="list-style-type: none"> • Udarbejdes rammer for <ul style="list-style-type: none"> ○ videndeling mellem skole og dagtilbud ○ gensidigt kendskab mellem skole og dagtilbud ○ introforældremøde ○ forældreinddragelse i brobygningen <p>Daglig lederniveau (skole og dagtilbud i mellem) på baggrund af evaluering af sidste års brobygnings arbejde</p> <ul style="list-style-type: none"> • Afsættes rammer og ressourcer til <ul style="list-style-type: none"> ○ konkrete lokale brobygningsaktiviteter ○ videndeling og gensidigt kendskab til hinanden • Aftales tema for videndeling • Udformes konkret plan for forældresamarbejde og inddragelse i brobygningen • Aftales rammer og fokus for overleveringssamtalerne mellem dagtilbud og skole 	
Sept./okt.		<p>Børnehaver</p> <ul style="list-style-type: none"> • Evt. ansøgninger og handleplaner vedrørende skoleudsættelser udarbejdes
Nov.	<p>Skoleleder</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vurderer ansøgninger om skoleudsættelser 	
Nov./dec.		<p>Førskole og børnehaver</p> <ul style="list-style-type: none"> • Evaluering af sidste års konkrete brobygning • Aftaler og planlægning af de konkrete brobygningsaktiviteter
Nov./dec.		<p>Børnehaver</p> <ul style="list-style-type: none"> • Opfølgning på handleplan sammen med forældrene ift. børn med udsat skolestart året før, for at sikre målrettethed ift. arbejdet mod barnets skolestart til april

Januar - marts		Førskole/skole og børnehaver <ul style="list-style-type: none"> • Udmøntning af konkrete brobygningsaktiviteter: <ul style="list-style-type: none"> ○ introforældremøde ○ overleveringsmøder ○ besøgsdage i børnehave og skole ○ fællesarrangementer Børnehaver arbejde med <ul style="list-style-type: none"> • Børnenes forventninger til skolestart og afsked med børnehaven
Februar/ marts	<ul style="list-style-type: none"> • prioritering af ressourcer for kommende skoleårs brobygning 	Børnehaver <ul style="list-style-type: none"> • Kompetencehjulet opdateres til overlevering • Udarbejdelse af overleveringsmaterialet "Her er jeg" som barnet afleverer på skolen. (gerne i samarbejde med forældrene)
Marts/april		Børnehaver <ul style="list-style-type: none"> • Opfølgning på handleplan for børn med udsat skolestart, sammen med forældrene
1. april		Førskole <ul style="list-style-type: none"> • Modtagelse af børn
April- juni		Førskole <ul style="list-style-type: none"> • Der arbejdes med de aftalte Pædagogiske temaer • Der arbejdes ud fra "Her er jeg", dækkeservietterne, som børnene har med fra børnehaverne
Juni		Børnehaver <ul style="list-style-type: none"> • Kompetencehjulet udarbejdes og anvendes i planlægningen af barnets/børnenes sidste år i børnehaven
Juni/august	Områdeledelsesniveau og dagligleder niveau <ul style="list-style-type: none"> • Årlig evaluering af samarbejdet omkring brobygning og de konkrete aktiviteter 	Førskole/skole <p>Overlevering af børn fra førskole til børnehaveklasse</p>
Hele året		Børnehaver <ul style="list-style-type: none"> • Der arbejdes med de aftalte pædagogiske temaer

Kapitel 2 er under udarbejdelse

Samtykkeerklæring

Der er udarbejdet en fælles aftalt samtykkeerklæring, som skal anvendes til aftaler om overlevering af oplysninger mellem børnehave og skole.

Se Bilag 3

Videregivelse af oplysninger

- Personalet i børnehaven udarbejder kompetencehjul på alle børn, der skal starte i førskole. Kompetencehjulet præsenteres for forældrene inden overlevering, og der indhentes skriftligt samtykke til overlevering via hjulet, til skolen.
  - Førskole personalet opretter børnene i kompetencehjul i førskole regi, hvorefter børnehavens kompetencehjul overdrages til førskolen.
  - Derefter afholdes et overleveringsmøde, hvor personale fra børnehave, førskole og indskolingen har en dialog om børn, der har brug for en særlig indsats. Her beskrives hvad børnene kan, hvad de har brug for hjælp til, samt hvordan der indtil nu er arbejdet med det enkelte barn.
  - Førskolepersonalet arbejder videre med denne viden, ud fra kompetencehjulet og den tilknyttede handleplan. Personalet skal sikre en overlevering til indskolingen både generelt og for børn der har behov for en særlig indsats, så relevant viden bliver givet videre på alle børn.
  - Som udgangspunkt kan alle pædagogiske oplysninger, der ikke er begrundet i private forhold, udveksles mellem dagtilbud og skole (inkl. Førskole/SFO).
- I Næstved Kommune er der tradition for, at der altid skal indhentes skriftlig forældretillædelse til udveksling af materialer og oplysninger om barnet, for at sikre, at forældrene er informeret om, hvilke oplysninger, der er udvekslet.
- I ganske særlige tilfælde, kan der være behov for at videregive oplysninger uden samtykke. Kontakt din leder/områdeleder i disse tilfælde og i øvrigt ved tvivl. En pædagogisk konsulent i CDA kan desuden rådgive om dette.

Udsat skolestart

Alle børn forventes at starte i skole i den år de fylder 6 og det forventes således også at skolen er parat til at modtage alle børn. Der kan dog undtagelsesvist ansøges om udsat skolestart, når der er helt særlige grunde der taler herfor. Der henvises til Næstved kommunes hjemmeside, hvor proceduren er beskrevet. Materialer til ansøgning findes i Intrasystemet. Vær opmærksom på at udsat skolestart ikke kan begrundes i "manglende modenhed", eller ud fra kun ét kompetenceområde. Ønsket om en udsat skolestart begrundes ud fra, at barnet har mulighed for at udvikles sig yderligere på de beskrevne områder, inden skolestart. Der skal i perioden indtil barnets skolestart arbejdes ud fra handleplaner, som beskriver de tiltag der skal arbejdes med i perioden. Dette er beskrevet i de materialer der anvendes ved ansøgning om udsat skolestart.

Inspirationsmaterialer

Dette er bl.a. anvendt som inspiration for arbejdsgruppen til udarbejdelse af brobygningsmaterialet:

Samarbejde om det skolesøgende barn, bog - Inge Schoug Larsen

Overgang fra børnehave til skole inkl. "Klar, parat skolestart" - Bakspejlet temahefte 2015, Danmarks evalueringsinstitut EVA

Barnet i overgangen, artikel Inge Schough Larsen

Brobygningsmaterialer fra Greve og Slagelse kommune

Bilag

Bilag 1 "Her er jeg" skabelon

Bilag 2 Beskrivelse - "Sådan arbejdes der med "Her er jeg" i Børnehaven"

Bilag 3 "Samtykkeerklæring"